

درس فارغ فقه مضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فی احکام الجبائر

تاریخ: ۱۷ شهریور ۱۳۹۹

مصادف با: ۱۸ محرم الحرام ۱۴۴۲

موضوع جزئی: عدم فرق در احکام جبیره، بین وضوی واجب و وضوی مستحب

جلسه: ۱

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهیرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

خلاصه جلسه گذشته

قال مولينا الامير المؤمنين الإمام علي بن ابي طالب (ع): «مُسْكِينُ ابْنِ آدَمَ؛ مَكْتُومُ الْأَجَلِ، مَكْنُونُ الْعِلَلِ، مَحْفُوظُ الْعَمَلِ، تُؤْلَمُهُ الْبَقَّةُ وَ تَقْتُلُهُ الشَّرْقَةُ وَ تُتْنِنُهُ الْعَرَقَةُ»؛ بیچاره فرزند آدم! آجلش پنهان، بیماری هایش پوشیده، اعمالش همه محفوظ و نوشته شده است، پشه‌ای او را آزار می‌دهد، جرع‌ای او را می‌کشد و عرق کردنی او را بد بو می‌سازد.

مولای متقیان امیرالمؤمنین؛ امام علی بن ابیطالب (ع) در روایت مذکور، فرموده است که فرزند آدم ناتوان و ضعیف است و دلیل این ضعف و ناتوانی چند چیز است که عبارتند از:

اول، اینکه پایان عمر انسان بر او پوشیده است و نمی‌داند که آجلش کی فرا می‌رسد، مثلاً در همین برهه از زمان که بیماری کرونا شیوع پیدا کرده است، خیلی‌ها جانشان را از دست دادند، در حالی که اصلاً کسی فکر نمی‌کرد که آجلشان فرا برسد. خداوند متعال فرموده است: «وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ»؛ برای هر قوم و جمعیتی زمان و سرآمد (معینی) است و هنگامی که سرآمد آنها فرا رسد، نه ساعتی از آن تأخیر می‌کنند و نه بر آن پیشی می‌گیرند.

یکی از علت‌هایی که انسان گرفتار گناه و معصیت می‌شود این است که زمان مرگ خود را نمی‌داند لذا فکر می‌کند که هنوز زمان زیادی برای زندگی کردن دارد و به همین خاطر شاید از خدای خود غافل شود و لذا در صدد جبران گذشته خود بر نمی‌آید و همیشه به خود وعده می‌دهد که هنوز فرصت زیادی باقی است و بعداً توبه خواهد کرد.

دوم، اینکه بیماری‌های انسان بر او پوشیده است. خیلی‌ها هستند که وقتی به پزشک مراجعه می‌کنند تازه متوجه می‌شوند که مدتی از بیماری آنها می‌گذرد، ولی آنها از وجود بیماری خبر نداشته‌اند.

ثالثاً، اینکه عمل انسان ثبت می‌شود و به اندازه ذره‌ای از قلم نخواهد افتاد. خداوند متعال فرموده است: «...لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا...»^۳. انسان در عالم دنیا خیلی از اعمالی را که مرتکب شده است، انکار می‌کند، ولی این اعمال به طور کامل ثبت و ضبط می‌شود و در عالم آخرت قابل انکار نخواهد بود و همه اعضای بدن انسان نسبت به اعمالی که مرتکب شده‌اند،

۱. نهج البلاغة؛ ص ۴۹۲؛ حکمت ۴۱۱.

۲. «الأعراف»؛ ۳۴.

۳. «الکھف»؛ ۴۹.

شهادت خواهند داد «يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمُ أَلْسِنُهُمْ وَآيِدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ»^۱؛ یعنی همین اعضای بدنی که در دنیا با انسان همراهی و دوستی می‌کنند، فردای قیامت دشمن انسان شده و بر علیه او شهادت خواهند داد.

رابعاً، اینکه پشه‌ای انسان را اذیت می‌کند. در عصر حاضر یک ویروس انسان را گرفتار می‌کند و از دست انسان کاری ساخته نیست، کما اینکه کرونا همه دنیا را فلج کرده است و اقتصاد دنیا را رو به نابودی برده است و هنوز بعد از چندین ماه نتوانسته‌اند واکسن آن را کشف کنند.

خامساً، اینکه یک جرعه آب باعث مرگ انسان می‌شود. گاهی یک جرعه آب یا یک لقمه غذا در گلوئی انسان گیر می‌کند یا وارد نای انسان می‌شود و موجب مرگ او می‌گردد.

سادساً، اینکه عرق بد بو او را اذیت می‌کند.

مسألة ۶۲۱: «لا فرق في أحكام الجبيرة بين الوضوءات الواجبة والمستحبة»^۲.

به نظر مرحوم سید (ره)، در احکام جبیره فرقی بین وضوهای واجب و وضوهای مستحب نیست.

دلیل حکم مذکور، اطلاقاتی است که در باب جبائر وارد شده‌اند زیرا در روایات، آمده است که اگر در اعضای انسان جبیره باشد و بخواهد وضو بگیرد، باید وضوی جبیره‌ای بگیرد و در آن روایات بین وضوی واجب و وضوی مستحب فرقی گذاشته نشده است لذا با تمسک به اطلاقات روایات، عرض می‌شود که چون روایات به قید واجب مقید نشده‌اند لذا بین وضوی واجب و مستحب فرقی نیست و احکام جبیره در هر دو وضوی واجب و مستحب یکسان است بنابراین، از باب قاعده «الحاق کلّ مندوب بواجبه فی الأحکام الا ما دلّت دلیل علی خلافه»، وضوی مستحبی نیز به وضوی وجوبی ملحق می‌شود و در احکام جبیره، هر دو یکسانند.

مسألة ۶۲۲: «حكم الجبائر في الغسل كحكمها في الوضوء واجبة و مندوبة و إنما الكلام في أنه هل يتعين حينئذ الغسل ترتيباً أو يجوز الارتماس أيضاً؟ و على الثاني هل يجب أن يمسح على الجبيرة تحت الماء أو لا يجب؟ الأقوى جوازه و عدم وجوب المسح و إن كان الأحوط اختيار الترتيب و على فرض اختيار الارتماس فالأحوط المسح تحت الماء، لكن جواز الارتماسي مشروط بعدم وجود مانع آخر من نجاسة العضو و سرايتها إلى بقية الأعضاء أو كونه مضرّاً من جهة وصول الماء إلى المحل»^۳.

به نظر مرحوم سید (ره)، حکم جبائر در غسل، مثل حکم جبائر در وضوی واجب و مندوب است [، یعنی در باب غسل نیز بر موضع جبیره مسح می‌شود] و همانا کلام در این است که آیا در غسل جبیره‌ای، غسل حتماً باید به نحو ترتیبی انجام شود یا اینکه جایز است که به نحو ارتماسی نیز انجام شود؟ و اگر انجام غسل به نحو ارتماسی جایز باشد، آیا واجب است که در زیر آب بر موضع جبیره دست کشیده شود یا واجب نیست؟ أقوى این است که انجام غسل جبیره‌ای به نحو ارتماسی نیز جایز است و واجب نیست که در زیر آب بر موضع جبیره دست کشیده شود؛ هر چند که احتیاط [مستحب] این است که شخص، غسل جبیره‌ای را به نحو ترتیبی انجام بدهد و بر فرض اینکه انجام غسل را به نحو ارتماسی اختیار کرد، احتیاط [مستحب] این است که در زیر آب بر موضع جبیره دست بکشد، لکن جواز انجام غسل جبیره‌ای به نحو ارتماسی، مشروط به عدم وجود مانع دیگر، از قبیل نجاست عضو و سرايتش به بقیه اعضا یا ضرر داشتن غسل ارتماسی به خاطر رسیدن آب به محل جبیره می‌باشد. «الحمد لله رب العالمين»

۱. «النور»: ۲۴.

۲. سید محمدکاظم، طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۶۷.

۳. همان.